

ES Kokmateriālu regula: skaidrojumi, ieteikumi un noderīga informācija

Atruna: Šajā dokumentā esošo informāciju apkopojis un izstrādājis Valsts meža dienests, mēģinot vadīties pēc dotā brīža labākās pieejamās informācijas. Šis teksts var noderēt kā palīgmateriāls, ieviešot ES kokmateriālu regulu, tomēr Valsts meža dienests neuzņemas nekādu atbildību par sekām, kas varētu rasties, pielietojot tekstā rakstīto. Valsts meža dienests neuzņemas atbildību arī par neprecizitātēm saturā, kas varētu rasties laika gaitā, vai tekstā pievienoto mājaslapu saturā.

Informācija atjaunota: 13.07.2016.

Pirmie soļi:

ES Kokmateriālu regulas (turpmāk – Regula) prasības, ieskaitot risku novērtēšanas jeb likumības pārbauciņu sistēmu, kas jāievēro tirgus dalībniekiem, izklāstītas [Regulā](#) (Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 995/2010), īpaši 4. un 6. pantā, [Īstenošanas regulā](#) (Komisijas Īstenošanas regula (ES) Nr. 607/2012) un [Vadlīnijās par ES Kokmateriālu regulu](#) (turpmāk – Vadlīnijas). Visus šos dokumentus var atrast arī Eiropas Komisijas (turpmāk - Komisija) mājaslapā: http://ec.europa.eu/environment/forests/timber_regulation.htm, kā arī VMD mājaslapas sadaļā '[ES Kokmateriālu regula](#)'. Savukārt zemāk atrodamais teksts var tikt izmantots kā palīgmateriāls.

Uz kādiem produktiem attiecas Regula:

Vispirms uzņēmumiem būtu jānoskaidro, vai uz viņu importēto produktu attiecas Regulas prasības.

Regula attiecas tikai uz produktiem, kas ir atrodami Regulas pielikumā. Pielikumā produkti ir uzskaitīti pēc Kombinētās nomenklatūras (KN) kodiem, kas attiecas uz preču importu un eksportu.

Ja uzņēmumam, kas nodarbojas ar importu, ir zināmi importēto produktu KN kodi, tas vienkārši pārbauda, vai šie kodi ir iekļauti Regulas pielikumā. Ja nav skaidrs, zem kāda koda meklēt produktu, to var darīt Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk - VID) mājaslapas 'Muita' un tālāk 'TARIC' sadaļā, kur jāmeklē saite 'Integrētā tarifa vadības sistēma (ITVS)'. Tur, zem sadaļām 'TARIC' un 'Nomenklatūra', ir iespējas meklēt gan produktus pēc KN kodiem, gan KN kodus, ievadot produkta veidu/nosaukumu. (Ievadot produkta nosaukumu, ieteicama daudzskaitļa forma un dažādu locījumu izmēģināšana, rakstot, piemēram, 'apaļkoku', nevis 'apaļkoks'.) Turpat var atrast arī saiti uz Kombinēto nomenklatūru PDF faila formātā, kur ir izlasāmi visu kodu un produktu apraksti.

Līdzīgas meklēšanas iespējas, aprakstot produktu, bet angļu valodā, pieejamas šeit: <https://uscensus.prod.3ceonline.com/>

Iespējams arī zvanīt uz VID informatīvo tālruni: 67120000.

Regula neattiecas uz, piemēram, mūzikas instrumentiem, sporta aprīkojumu, drēbju pakaramajiem, rotaslietu kastītēm, pildspalvām un zīmuļiem, koka darbarīkiem, mākslas darbiem.

Regula neattiecas arī uz iespiedmateriāliem, kā grāmatas, žurnāli u.c. (49. nodaļa Kombinētajā nomenklatūrā). Bet, piemēram - ja uzņēmums importē kokmateriālus, lai ražotu mūzikas instrumentus, tam ir jāpiemēro likumības pārbaudes šiem kokmateriāliem, jo kokmateriāli ir iekļauti regulas pielikumā, un nav svarīgi, kādam mērķim tie tiek izmantoti.

Jāņem arī vērā, ka ne viss, kas ir 'apdrukāts/iespiests', ir zem 49. nodaļas. Piemēram, iesaiņojuma papīrs, piezīmju grāmatiņas u.c. produkti, kas ir 48. nodaļā, ir iekļauti Regulas pielikumā.

Jāpiezīmē, ka, ar laiku, Regulas pielikums var mainīties, pieliekot klāt vai izņemot ārā, kādus produktus/kodus.

'Tirgus dalībnieks' vai 'tirgotājs':

Fiziskās un juridiskās personas, uz kurām attiecas Regula, atbilstoši tai tiek iedalītas 'tirgus dalībniekos' un 'tirgotājos'. Abu kategoriju definīcijas, skaidrojumus un pienākumus var atrast gan Regulā, gan Vadlīnijās.

Regulas prasības galvenokārt attiecas uz tirgus dalībniekiem (*operators*) – fiziskām vai juridiskām personām, kuras pirmo reizi laiž kokmateriālus vai koka izstrādājumus ES tirgū. Uz tirgus dalībniekiem attiecas gan Regulas aizliegums laist tirgū nelikumīgi iegūtu koksni, gan pienākums veikt likumības pārbaudes produktiem, kurus tie laiž tirgū, lai pārliecinātos, ka kokmateriālu izcelsme ir likumīga.

Savukārt 'tirgotāji' (*traders*) ir gan lieltirgotāji, gan mazumtirgotāji, gan ražotāji ES iekšējā tirgū, kuri paši neveic mežizstrādi un nenodarbojas ar kokmateriālu un to produktu importu no trešajām valstīm, bet gan pērk vai pārdod kokmateriālus vai koka izstrādājumus, kas jau ir laisti tirgū (iegūti kādā no ES valstīm vai importēti). Tirgotāju pienākums ir glabāt informāciju par piegādātājiem un klientiem, lai varētu izsekot kokmateriālu virzības ceļam.

Sīkākī norādījumi par to, kas ir 'laišana tirgū', kā arī dažādi scenāriji, kā noteikt, vai uzņēmums/fiziska persona ir tirgus dalībnieks vai tirgotājs, atrodami Regulā un Vadlīnijās.

Likumības pārbaudes:

Likumības pārbaudes ir pasākumu un procedūru sistēma, kuras mērķis ir mazināt iespējamību, ka tirgū tiek laisti nelikumīgi iegūti kokmateriāli.

Kā nosaka Īstenošanas regulas 2. pants, likumības pārbaudes (*'due diligence'*) piemēro "katram konkrētam kokmateriālu vai koka izstrādājumu veidam, ko piegādā konkrēts piegādātājs laikposmā, kas nepārsniedz 12 mēnešus, ja koku sugas, ieguves valsts vai valstis, vai – attiecīgā gadījumā – konkrēts valsts reģions(-i) un mežizstrādes koncesija(-as) paliek nemainīgi".

Tātad, ja vien nekas nemainās, likumības pārbaudes jāveic katram produkta veidam no katra atsevišķa piegādātāja ne retāk, kā vienreiz gadā, kā arī, laižot tirgū jaunu produkta veidu, importējot to no vecā vai jauna piegādātāja. Likumības pārbaudes var saprast kā sistēmu, ar kuru novērtēt 'vispārējo riska ainu' konkrētā piegādes ķēdē.

Likumības pārbaudes ir jāpiemēro pirms produkti tiek laisti tirgū, lai varētu noteiktu, vai to laišana tirgū vispār ir iespējama.

Regulas 6. pants nosaka elementus, kuri jāiekļauj likumības pārbaūžu sistēmā. (VMD, pārbaudot tirgus dalībniekus, skatīsies, vai tie, veidojot sistēmu un veicot likumības pārbaudes, ir iekļāvuši visus šos elementus.) Arī Vadlīnijās ir daudz nodaļu, kas atticas uz likumības pārbaudēm.

Likumības pārbaūžu sistēmu veido trīs daļas: piekļuve informācijai, risku novērtējums un risku mazināšana.

1. Piekļuve informācijai

Pirmais solis ietver nepieciešamās informācijas, kas attiecas uz tirgū laižamo produktu, vākšanu jeb pieejamības nodrošināšanu. Tā ir informācija par pašu produktu, par katru koku sugu, kas ir ietverta produktā, šo koku sugu ieguves valsti un, vajadzības gadījumā, reģionu, informācija par piegādātāju un klientiem, kam kokmateriāli vai koka produkti tiek pārdoti, kā arī liecības jeb pierādījumi, ka kokmateriāli atbilst koksnes izcelsmes valstī spēkā esošajiem tiesību aktiem.

Par spēkā esošiem tiesību aktiem aprakstīts Regulas 2. pantā, kā arī sīkāk paskaidrots Vadlīnijās. Tur arī minēti dokumentu piemēri, kas atbilst piecām galvenajām Regulā uzskaitītajām likumības jomām, kas ir:

- tiesības iegūt kokmateriālus likumīgi publiskotās robežās;
- maksājumi par ieguves tiesībām un kokmateriāliem, tostarp nodevas, kas ir saistītas ar kokmateriālu ieguvī;
- kokmateriālu ieguve, tostarp tiesību akti vides un mežsaimniecības jomā, tai skaitā attiecībā uz mežu apsaimniekošanu un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ja tas tieši saistīts ar kokmateriālu ieguvī;
- tādas trešo personu leģitīmas lietojuma tiesības un īpašumtiesības, kuras ietekmē kokmateriālu ieguve;
- tirdzniecība un muita, ciktāl tas attiecas uz mežsaimniecības nozari.

2. Risku novērtēšana

Svarīgi saprast, ka risku novērtēšana nav vienkārši informācijas vākšanas pasākums. Informācijas savākšana ir tikai pirmais solis. (Un, ja kaut kas no nepieciešamās informācijas nav pieejams, tas vien jau norāda uz risku.) Tad, kad nepieciešamā informācija ir zināma, tirgus dalībniekam ir jāveic visaptveroša risku novērtēšana, kas ietver izcelsmes valsts (un, vajadzības gadījumā, reģiona un koncesijas), koku sugu un piegādes ķēdes izvērtēšanu. Ir jānonāk pie pamatota slēdziena par riska līmeni attiecībā uz iespējamo nelegālo kokmateriālu ieguvī.

Šo padomu beigās atrodamas noderīgas saites un dokumenti, kas var palīdzēt, uzsākot risku novērtēšanu.

Risku novērtēšanas mērķis ir identificēt jebkādu faktor, kas varētu norādīt uz risku, ka ir notikusi nelikumīga mežistrāde. Piemēram, augsts korupcijas līmenis ieguves valstī, bieži sastopama konkrētās koku sugas nelegāla ieguve, liecības par kāda piegādes ķēdes uzņēmuma nelikumīgām darbībām, vai iespēja, ka piegādes ķēdē var iekļūt nelikumīgi iegūti kokmateriāli – tie visi ir faktori, kas norāda uz paaugstinātu risku.

Risku novērtēšanas procesā ir svarīgi, lai uzņēmumi rūpīgi pārbaudītu visu dokumentāciju, kura tiem ir iedota/pieejama, lai pārlicinātos, ka informācija dokumentos tiešām atbilst produktiem un piegādes ķēdēm. Risku novērtēšanas procesam labi var noderēt informācija, kas nodrošina apliecinājumu, ka kokmateriāli ir iegūti saskaņā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem, piemēram, trešo pušu sertifikācijas vai verifikācijas.

Lai zinātu visu kokmateriālu izcelsmi un varētu vērtēt riskus, uzņēmumiem ieteicams veikt ‘piegādes ķēžu kartēšanu’. Tas nozīmē apzināt un ideālajā gadījumā (vai arī ne-maznozīmīga riska gadījumā) dokumentāri spēt izsekot visiem piegādātāju (jeb produkta ražotāju) apakšpiegādātājiem un to apakšpiegādātājiem līdz pat cirmsmām mežā. Piegādes ķēdes kartes ļauj saprast (vismaz teorētiski) no kurienes nāk visi produktā izmantotie kokmateriāli/sugas.

Piemēram, ja uzņēmuma importētais produkts ir priedes zāģmateriāli no ne-maznozīmīga riska reģiona, uzņēmumam būtu jāzina visu kokmateriālu izcelsme, kas ‘ieiet’ zāģētavā un kas potenciāli var nonākt uzņēmuma importētajā produktā, tas ir, zāģmateriālos. Tāpat, ja uzņēmums importē naktsskapīšus no koka, kur vienā produktā ir izmantotas, piemēram, 5 sugas, uzņēmumam būtu jāzina visu sugu izcelsme, sliktākajā gadījumā, vismaz valsts vai reģiona līmenī, jo tikai tad var patiesi sākt novērtēt riskus.

Tāpat kā citas darbības likumības novērtēšanā, arī piegādes ķēžu kartēšana veicama, sadarbojoties ar saviem piegādātājiem. Ar piegādātājiem, kuri informāciju nesniedz vai nav spējīgi sniegt, būtu jāpārtrauc sadarbība.

Daži jautājumi, kurus tirgus dalībnieks var sev uzdot, vērtējot riskus:

Vispārīgie:

- Vai pastāv risks, ka likumdošana pārkāpta saistībā ar meža apsaimniekošanas un mežistrādes darbībām?
- Vai pastāv risks, ka likumdošana pārkāpta tirdzniecības un transportēšanas laikā?
- Vai pastāv risks, ka legālais materiāls sajaukts ar nelegālo apstrādes un tirdzniecības laikā?

Konkrētāki:

- Vai informācija atbilst produktam?

- Vai ir kādi pierādījumi, ka dokumentu ir izdevusi atbildīgā iestāde, bez kukuļdošanas un korupcijas?
- Vai ir kādi pierādījumi, ka nav pārkāptas trešo pušu un vietējo iedzīvotāju tiesības?
- Vai kokmateriāla izcelsmes valstī bieži sastopama nelegāla mežizstrāde?
- Vai konkrētajā valstī pastāv reģionālas atšķirības saistībā ar nelegālu mežizstrādi?
- Vai kokmateriāla izcelsmes valstī ir 'labs' valsts pārvaldes līmenis?
- Vai tirgus dalībnieka piegādes ķēdes uzņēmumi neparādās nevalstisko organizāciju ziņojumos saistībā ar nelegāli iegūtiem kokmateriāliem?
- Vai konkrētās koku sugas bieži tiek iegūtas nelegāli?
- Vai nepastāv kādi aizliegumi saistībā ar kokmateriālu/produktu eksportu?
- Vai informācija par piegādes ķēdi ir pieejama tādā līmenī, kas atļauj novērtēt kokmateriāla izcelsmi un kontrolēt pārējo ķēdi? (Vai var izsekot visus posmus? Vai ir zināmi visi piegādātāji? Vai nepieciešamā informācija ir pieejama - sākot ar, piemēram, ciršanas atļauju, sugu nosaukumiem, pierādījumiem, ka ir nomaksāti nodokļi, utt.?)

Vēl jāatzīmē, ka risku novērtēšanā dokumentācija ir svarīgs elements, bet, pat ja ir 'pilna dokumentācija', tā negarantē, ka risks ir maznozīmīgs, kā arī - ja kāds dokuments iztrūkst, tas nenozīmē, ka nav iespējams novērtēt risku. Pilnībā dokumentēta piegādes ķēde, ja nav novērtēts, vai šiem dokumentiem var uzticēties, nenozīmē, ka ir veikta risku novērtēšana.

Vajadzīgie dokumenti var būt dažādi atkarībā no ieguves valsts, un nepieciešamās informācijas/dokumentācijas daudzums var atšķirties atkarībā no riska pakāpes konkrētajā piegādes ķēdē. Tirgus dalībniekiem ir svarīgi saprast ieguves valsts likumdošanu, kas regulē viņu produktu, un internets var būt labs sākumpunkts izpētē. Tomēr jāatceras, ka visa informācija ir jāaplūko kritiski, un būtu ieteicams apskatīt vairākus informācijas avotus.

Ja nebūs bijis loģisks visu risku novērtējums, kur tirgus dalībnieks var pamatot, kāpēc ir vērtēta un skatīta tieši tāda informācija un kādā veidā ir nonākts pie konkrētiem secinājumiem, risku novērtēšanas sistēma tiks uzskatīta par nepilnīgu.

3. Risku mazināšana

Kad risku novērtēšanas process ir beidzies, tirgus dalībnieks var spriest, vai pastāvošais risks par iespējamu kokmateriālu nelikumīgu ieguvu ir 'maznozīmīgs' un vai produktu var laist tirgū. Ja tirgus dalībnieks ir nonācis pie secinājuma, ka kokmateriāls, visticamāk, ir iegūts legāli, tad, līdz ar pierādījumiem par to, ka ir pieejama visa nepieciešamā informācija, un par to, kā ir notikusi risku novērtēšana, ir jāsniedz loģisks pamatojums, kāpēc šāds secinājums ir izdarīts.

Savukārt, ja tirgus dalībnieks ir nonācis pie secinājuma, ka risks 'nav maznozīmīgs', tam ir jāķeras pie risku mazināšanas – procedūras, kuras rezultātā pastāvošie riski vai nu efektīvi jāmazina vai arī, kuras rezultātā tiek nonākts pie secinājuma, ka joprojām pastāv riski un produktu nevar laist tirgū.

Risku mazināšana ir jāveic jebkurā gadījumā, kad tiek identificēts kāds risks, kas nav 'maznozīmīgs'. Piemērotajiem risku mazināšanas pasākumiem ir jābūt atbilstošiem katram konkrētajam identificētajam riska veidam (piemēram, nav ziņu par ražotāja apakšpiegādātājiem, vai, piemēram, kokmateriāla izcelsmes reģionā bieži sastopama nelegāla mežistrāde).

Atbilstoši risku mazināšanas pasākumi atšķirsies katrā konkrētā gadījumā, bet starp galvenajiem veidiem ir zemāk minētie:

- Pieprasīt/meklēt vairāk dokumentus/pierādījumus par kokmateriālu izcelsmi;
- Pieprasīt/meklēt vairāk dokumentus/pierādījumus par piegādes ķēdi;
- Audits cismā (paša tirgus dalībnieka vai trešo pušu veikts);
- Audits pie piegādātāja (paša tirgus dalībnieka vai trešo pušu veikts);
- Pieprasīt sertificētus/verificētus produktus; ➤ Koksnes testi; ➤ Mainīt piegādātāju.

Kad risku mazināšanas pasākumi ir veikti, tirgus dalībniekiem atkal ir jānovērtē riski, lai varētu nonākt pie secinājuma, vai risks ir maznozīmīgs. Ja pie šāda secinājuma nonākt nav iespējams, produktu tirgū laist nevar un risku mazināšanas pasākumi jāatkārto vai arī jāmaina piegādātājs.

Sertifikācija:

Lai gan trešo pušu sertifikācija var ievērojami mazināt risku, laižot tirgū sertificētus kokmateriālus un koka izstrādājumus, Regulas prasības netiek izpildītas, un uzņēmumā ir jābūt likumības novērtēšanas sistēmai.

Ikvienā gadījumā, kad trešo pušu sertificēti kokmateriāli tiek laisti tirgū, tirgus dalībniekiem jāpārbauda sertifikātu likumība un derīgums un jāpārlicinās, ka sertifikāti atbilst produktiem un sugām, kas tiek laisti tirgū. Jāatceras, ka kompānijās, kurām ir piegādes ķēdes sertifikāti, tirgo arī nesertificētu koksni, tādēļ sertifikāts, kas izsniegts kompānijai (nevis produktam) risku nemazina nemaz.

Īstenošanas regulas 4. pantā ir aprakstīts, kādām prasībām jāatbilst trešo pušu veiktajai sertifikācijai, lai to varētu ņemt vērā riska novērtēšanas un riska mazināšanas procedūrās.

Daži piemēri, kādos gadījumos jābūt uzmanīgiem risku novērtēšanā:

- Piemēram, ja ir valsts ar augstu korupcijas līmeni un lielās platībās notiek mežistrāde speciālu apstākļu, piemēram, meža veselības stāvokļa uzlabošanas dēļ;
- Piemēram, pastiprināta uzmanība jāpievērš, ja mežistrāde notiek kopienu/sabiedriskajos mežos. Jautājumi, kurus tādā gadījumā varētu noskaidrot, ir, piemēram, vai kopiena/vietējie iedzīvotāji ir zinājuši, ko tie paraksta, un vai dokumentu ir parakstījis cilvēks, kuram kopiena ir devusi mandātu šādai rīcībai;
- Piemēram, piegādes ķēdē ir iekļauts uzņēmums, par kuru ir sliktas atsauces dažādu nevalstisko organizāciju pētījumos.

Daži piemēri, ko VMD neuzskatīs par izpildītu risku novērtēšanu:

- Tirgus dalībnieka pieprasījums piegādātājam parakstīt kontraktu, ka tas piegādās tikai legāli iegūtus produktus;
- Paļaušanās uz dažādiem ‘*compliance/legality*’ (‘atbilstības Regulas likumdošanai’) sertifikātiem, kas neatbilst Īstenošanas regulas 4. pantā noteiktajām prasībām, neveicot informācijas vākšanas, riska novērtēšanas un, ja nepieciešams, riska mazināšanas procedūras.

Pārraudzības organizācijas:

Tirgus dalībnieki var izvēlēties, vai radīt pašiem likumības pārbaūžu sistēmu vai vērsties pie kādas no Eiropas Komisijas atzītajām ‘pārraudzības organizācijām’ un izmantot to radītās sistēmas. Aktuālo sarakstu ar pārraudzības organizācijām, kas darbojas gan Latvijā, gan citur ES, meklēt Eiropas Komisijas mājaslapā un VMD mājaslapas ES Kokmateriālu regulas sadaļā “Jaunumi”.

Pārraudzības organizācijām ir pienākums regulāri atjaunināt pašu izveidotās sistēmas, kā arī uzraudzīt, vai tirgus dalībnieki tās pareizi izmanto. Ja, pārbaugot tirgus dalībniekus, atklājas atkārtoti un būtiski pārkāpumi, pārraudzības organizācijām par to jāziņo VMD. Savukārt VMD jāpārbauda pārraudzības organizācijas un to sistēmas vismaz reizi divos gados, pārkāpumu gadījumos informējot par to Eiropas Komisiju. Kopumā var sagaidīt, ka tos tirgus dalībniekus, kas izmantos pārraudzības organizāciju pakalpojumus, VMD pārbaudīs mazāk, kā arī, ja tiks atklāti pārkāpumi, tiks stingri izvērtēti, vai tie radušies pārraudzības organizāciju vai pašu tirgus dalībnieku rīcības rezultātā.

Likumības pārbaūžu sistēmas izvērtēšana un datu/informācijas reģistra glabāšana:

Pieejama informācijai un pierādījumi, kā tikusi veikta risku novērtēšana un kā noteikta riska pakāpe, kā arī pierādījumi par riska mazināšanas procedūru piemērošanu jāuzglabā piecus gadus un jādara pieejami VMD pārbaudēm.

Tirgus dalībniekam ir regulāri jāizvērtē sava likumības pārbaūžu sistēma, ja vien tas neizmanto kādas pārraudzības organizācijas pakalpojumus.

Latvijā iegūti kokmateriāli:

Tirgus dalībniekiem, kas laiž tirgū vietējās izcelsmes (Latvijā iegūtus) kokmateriālus, papildus darbības likumības pārbaūžu nodrošināšanā nav jāveic, jo Latvijā to nodrošina koku ciršanu, dabas aizsardzību, kokmateriālu apriti un ar nodokļiem apliekamo darbību regulējošo normatīvo aktu prasības. Tomēr jāatceras, ka Regulas prasības un to ievērošanas pārbaudes attiecas arī uz Latvijā iegūtajiem kokmateriāliem.

CITES un FLEGT produkti:

Vienīgais izņēmums, kad kokmateriāliem nav jāpiemēro likumības pārbaudes - ja uz tiem attiecas un to importam piešķirta CITES (Konvencija par starptautisko tirdzniecību ar apdraudētajām savvaļas dzīvnieku un augu sugām) atļauja vai FLEGT (Meža tiesību aktu ieviešanas, pārvaldības un tirdzniecības licencēšanas sistēma – brīvprātīgi partnerattiecību nolīgumi) licence. Šos produktus uzskata par atbilstīgiem Regulas prasībām. Protams, tirgus dalībnieku pienākums ir pārlicināties, vai atļaujas un licences ir derīgas un atbilst produktiem. Par CITES un FLEGT licencētiem kokmateriāliem skatīties arī Vadlīnijās.

Tirgotāju pienākumi:

Tirgotāju – fizisku vai juridisku personu, kas, veicot saimniecisko darbību, pērk vai pārdod jau ES iekšējā tirgū laistus produktus, pienākums ir piecus gadus saglabāt informāciju, no kā tie produktus pirkuši un kam pārdevuši. Pieprasījuma gadījumā šī informācija jāuzrāda kompetentajai iestādei (VMD). Tomēr tirgotājiem nav jāievieš speciāla sistēma vai dokumentācija, lai izpildītu regulas prasības, ja tie jau darbojas saskaņā ar Latvijā spēkā esošo likumdošanu.

Noderīga informācija:

ES Kokmateriālu regula atrodama [šeit](#).

Īstenošanas regula atrodama [šeit](#).

Vadlīnijas par ES Kokmateriālu regulu atrodamas [šeit](#).

Šie dokumenti un sīkāka informācija par Regulas prasībām meklējama arī Eiropas Komisijas tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/environment/eutr2013/index_lv.htm

Preču Kombinētā nomenklatūra latviski atrodama [šeit](#).

Preču Kombinētā nomenklatūra angļiski atrodama [šeit](#).

Noderīgas saites:

Zemāk redzamas saites, kuras var noderēt, veicot likumības pārbaudes. Šajās saitēs atrodama informācija gan par nelegālu ciršanu konkrētās valstīs, gan plašākām tendencēm saistībā ar nelikumīgu mežistrādi, gan par konkrētām sugām un pat par uzņēmumiem. www.globalforestregistry.org – Rainforest Alliance un Nepcon veidots reģistrs ar informāciju par

iespējamu nelikumīgi iegūtu kokmateriālu risku. Katrai valstij pieejams dokuments ar spēkā esošo likumdošanu.

www.illegal-logging.info – *Chatham House* uzturēta visaptveroša tīmekļa vietne, kuras uzmanības centrā ir nelikumīga mežizstrāde.

<http://indicators.chathamhouse.org/> - vēl viena *Chatham House* uzturēta mājaslapa, kur meklējama informācija par nelegālu mežizstrādi dažādās valstīs.

<http://www.nepcon.org/forestry-risk-profiles> - *Nepcon* ekspertu veidoti, īsi mežizstrādes riska profili konkrētās valstīs.

<http://www.globalwitness.org/campaigns/environment/forests/illegal-logging> - *Global Witness* mājaslapas sadaļa, kas veltīta nelegālajai mežizstrādei.

<http://www.foresttransparency.info/> - *Global Witness* vadītā projekta mājaslapa, kurā redzama informācija par mežsaimniecības sektoru un tā 'caurspīdīgumu' dažādās pasaules valstīs.

<http://eia-international.org/category/forest-loss/illegal-logging-forest-loss> - *Environmental Investigation Agency (EIA)* tīmekļa vietne, kas veltīta nelegālajai mežizstrādei.

www.forestlegality.org – *Forest Legality Alliance (FLA)* - *World Resources Institute (WRI)*, *U.S Agency for International Development (USAID)* un *EIA* iniciatīva, kas apvieno dažādas ieinteresētās puses, ieskaitot industriju, lai mazinātu nelegāli un veicinātu legāli iegūtu kokmateriālu apriti.

<http://risk.forestlegality.org/> - *FLA* uzturēta mājaslapa, kuru var izmantot risku novērtēšanā. Pagaidām izmēģinājuma versijā, un apskatīto valstu skaits ir neliels. Lapā meklējama informācija par valstīs spēkā esošajiem tiesību aktiem, informācija par dažādām koku sugām, kontaktinformācija, kas var noderēt, meklējot drošus piegādātājus vai izvērtējot riskus.

<http://sourcing.gftn.panda.org/> - *World Wide Fund for Nature (WWF)* iniciatīva *Global Forest and Trade Network (GFTN)* piedāvā vadlīnijas, kā iepirkt likumīgi un ilgtspējīgā meža apsaimniekošanā iegūtus kokmateriālus.

<http://www.mongabay.com/> - viena no vides un dabas aizsardzības un zinātnes populārākajām ziņu mājaslapām, kurā bieži atrodami raksti, kas saistīti ar nelegālu mežizstrādi.

<http://www.fleg1.enpi-fleg.org/> - *ES ENPI FLEG* programmas 'Meža tiesību aktu ieviešanas un pārvaldības uzlabošanai austrumu kaimiņvalstīs un Krievijas Federācijā' mājaslapa, kurā arī atrodama informācija saistībā ar nelegālu mežizstrādi.

<http://www.interpol.int/Crime-areas/Environmental-crime/Projects/Project-LEAF> - Starptautiskās kriminālpoliciju organizācijas *Interpols* mājaslapas sadaļa, kas veltīta nelikumīgai mežizstrādei.

http://www.unep.org/pdf/RRALogging_english_scr.pdf - Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmas un *Interpols* veidots apskats par nelegāliem kokmateriāliem. www.transparency.org - *Transparency International* ik gadu publicētais Korupcijas uztveres indekss dažādās pasaules valstīs.

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/index.aspx#home> - Pasauls Bankas Valstu pārvaldes indikatori, līdzīgi kā Korupcijas uztveres indekss, var tikt izmantoti risku novērtēšanas procesā.

Neskatoties uz augstākminētajām mājaslapām, starp tēmām, kas būtu jāskata, meklējot internetā ziņas par ieguves valstīm un reģioniem, kā arī par konkrētiem uzņēmumiem piegādes ķēdē, būtu 'mežsaimniecība' (*'forestry'*), 'nelikumīga mežistrāde/ciršana' (*'illegal logging'*) un tml.

Noderīgi dokumenti:

Daži piemēri, kuros tirgus dalībnieki var gūt padomus un labāku izpratni, izstrādājot savu likumības novērtēšanas sistēmu:

<http://shop.bsigroup.com/Navigate-by/PAS/PAS-2021/> – vadlīnijas likumības novērtēšanas sistēmai, kuras izstrādājuši Lielbritānijas standartizācijas organizācija un WWF, sadarbojoties ar dažādu organizāciju, iestāžu un uzņēmumu pārstāvjiem. (Lejupielāde bez maksas.)

[ETTF DDS](#) – Eiropas Kokmateriālu tirgotāju federācijas, ar Nepcon palīdzību sagatavotā, likumības novērtēšanas sistēma.

WWF *Russia* sagatavotais materiāls tirgus dalībniekiem un kompetentajām iestādēm par Krievijā spēkā esošajiem tiesību aktiem, kas attiecas uz ES Kokmateriālu regulu: [krieviski](#) un [angliski](#).

WWF (*TRAFFIC un GFTN*) sagatavotais materiāls par Indonēzijas likumdošanu, kas attiecas uz mežistrādi un pārējiem posmiem piegādes ķēdē, pieejams [šeit](#).

WWF (*TRAFFIC un GFTN*) sagatavotais materiāls par Kīnas likumdošanu, kas attiecas uz mežistrādi un pārējiem posmiem piegādes ķēdē, pieejams [šeit](#).